

**STRATEŠKI NAČRT
BELOKRANJSKEGA MUZEJA
METLIKA**

julij 2026 – junij 2031

V Metliki, julija 2026

1. Osnovni podatki

Ime: **Belokranjski muzej Metlika**

Skrajšano ime: **BMM**

Naslov sedeža: **Trg svobode 4, 8330 Metlika (Metliški grad)**

Status: **javni zavod s pooblastilom za izvajanje državne javne službe muzejev**
(sklep Vlade Republike Slovenije št. 62100-1/2003/24 z dne 19. 3. 2013,
št. 62100-1/2023/3 z dne 16. 9. 2021 in 621-10/2025-3340-4 z dne 22. 1. 2026)

Ustanovitelji: **Občina Metlika, Občina Črnomelj, Občina Semič**

Odlok o ustanovitvi: **Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Belokranjski muzej Metlika**
(Uradni list RS, št. 121/2021); Odlok o spremembah in dopolnitvah
Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Belokranjski muzej Metlika
(Uradni list RS, št. 1197/2026)

Matična številka: **5052149000**

Davčna številka: **23901233**

Transakcijski račun: **SI56 0127 3603 0378 057**

Število zaposlenih: **8 (7 financiranih iz državnega proračuna,**
1 financiran iz proračuna Občine Metlika)

Število inventariziranih predmetov na dan 31. 12. 2025: **25.017**

Stalne razstave na treh lokacijah:

Metliški grad: *Bela krajina v odsevu sedmih tisočletij*

Muzejska hiša Semič: *Semič v dvajsetih slikah*

Galerija Kambič Metlika: *Ljubiteljev zaklad*

Upravljanje s premoženjem, ki je zajeto v inventarnih knjigah in muzejskih zbirkah

Upravljanje z nepremičnimi, ki so last Občine Metlika:

- **Grad Metlika, Trg svobode 4, Metlika, parc. št. 519 k.o. 1515,**

v katerem se nahajajo osrednji razstavni prostori in upravni prostori Belokranjskega muzeja

- **Galerija Kambič, CBE 51, Metlika, parc. št. 572 k.o. 1515,**

v kateri se poleg stalnih razstav nahajajo prostori za občasne razstave Belokranjskega muzeja

1.1 Pravne podlage za delovanje Belokranjskega muzeja Metlika

- Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Belokranjski muzej Metlika (Ur. l. RS, št. 121/2021)
- Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Belokranjski muzej Metlika (Ur. l. RS, št. 1197/2026)
- Strateški načrt Belokranjskega muzeja Metlika 2021 – 2026 (24. 08. 2021)
- Pooblastilo za opravljanje državne javne službe muzeja, sklep Vlade Republike Slovenije z dne 19. 03. 2013, 16. 09. 2021 in 22. 1. 2026
- Pravilnik o organizaciji dela in sistemizaciji delovnih mest Belokranjskega muzeja Metlika (23. 05. 2025)
- Pravilnik o računovodstvu Belokranjskega muzeja Metlika (01. 08. 2018)
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (Ur. l. RS, št. 16/08 s spremembami in dopolnitvami)
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Ur. l. RS, št. 77/07 s spremembami in dopolnitvami)
- Icomov kodeks muzejske etike, Mednarodni muzejski svet, Slovenski odbor, Ljubljana 2005
- Pravilnik o seznamih zvrsti dediščine in varstvenih usmeritvah (Ur. l. RS, št. 102/10)
- Pravilnik o postopku izdaje dovoljenj za izvoz in iznos predmetov kulturne dediščine (Ur. l. RS, št. 26/11)
- Pravilnik o varovanju in hranjenju nacionalnega bogastva in muzejskega gradiva, o vpisu v razvid muzejev in o podelitvi pooblastila za opravljanje državne javne službe muzejev (Ur. l. RS, št. 47/12)
- Pravilnik o strokovnih izpitih na področju varstva kulturne dediščine (Ur. l. RS, št. 32/18)
- Pravilnik o pridobivanju nazivov v dejavnostih varstva kulturne dediščine (Ur. l. RS, št. 47/18)
- Nacionalna strategija za muzeje in galerije, Ministrstvo za kulturo RS, 2024
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2024 – 2031, Ministrstvo za kulturo RS, 2025
- Kolektivna pogodba za kulturne dejavnosti v Republiki Sloveniji (Ur. l. RS, št. 45/94 s spremembami in dopolnitvami)
- Kolektivna pogodba za javni sektor (Ur. l. RS, št. 57/08 s spremembami in dopolnitvami)

1.2 Organi Belokranjskega muzeja Metlika

Organa Belokranjskega muzeja Metlika sta direktor in Svet muzeja. Svet sestavlja enajst članov, in sicer: šest predstavnikov ustanoviteljic, tri predstavniki zainteresirane javnosti in dva predstavnika delavcev muzeja. Predsednik sveta zavoda je Janko Bračika, mandat članov je pet let, do 24. 11. 2029.

Mandat v. d. direktorja: do 24. 12. 2026 do 23. 12. 2027.

Svet javnega zavoda: od 24. 11. 2024 do 24. 11. 2029.

1.3 Lokacije, na katerih deluje muzej

Vrsta objekta oz. prostora	Lokacija - naslov	Namen	Lastnik objekta
Metliški grad	Metlika, Trg svobode 4	Sedež muzeja, stalne in občasne razstave	Občina Metlika
Muzejska hiša Semič	Semič, Štefanov trg 7	Razstava	Občina Semič
Galerija Kambič	Metlika, C.B.E. 51	Stalna in občasne razstave	Občina Metlika
Beti	Metlika, Tovarniška cesta 2	Depo	Občina Metlika

1.4 O muzeju

Ustanovitev in razvoj

Misel, da bi Bela krajina dobila muzej, je bila tu živa že od leta 1910, ko je bil v Črnomlju osnovan odbor Društva za spoznavanje Bele krajine, ki naj bi pripravil vse potrebno za ustanovitev Belokranjskega muzeja. Vendar ideja takrat ni bila uresničena, niti ne leta 1933, ko je bil v Metliki pri Tujskoprometnem društvu osnovan muzejski odsek, ki naj bi ponovno skušal muzej spraviti v življenje. Zanj so namenili opuščeno precej dotrajano Martinovo cerkev na robu Metlike in jo v glavnem tudi obnovili. Dobro zastavljeno delo pa je prekinila druga svetovna vojna. Šele po njej, potem ko je bilo leta 1949 v Metliki ustanovljeno Muzejsko društvo, se je zadeva spet premaknila. Odboru društva, ki mu je predsedoval profesor nižje gimnazije v Metliki Jože Dular, je bila naložena naloga, da ustanovi Belokranjski muzej. Člani so začeli intenzivno zbirati predmete in drugo gradivo, in na občnem zboru v decembru 1950 so sklenili, da bo društvo odprlo muzej že prihodnjo pomlad.

In res, 1. maja 1951 je Muzejsko društvo ob navzočnosti predstavnikov ljudske oblasti in mnogih domačinov odprlo Belokranjski muzej, ki je v dveh proštijških sobah pokazal obiskovalcem prve zametke arheološke, kulturnozgodovinske in etnološke zbirke, medtem ko so bili v sobi mestne hiše razstavljeni predmeti narodnoosvobodilnega boja.

Bili so torej težavni začetki, prišli pa so boljši časi, ko se je muzej preselil v Metliški grad, od koder so se postopoma izselile razne ustanove in zasebne stranke. V njem so leto za letom obnovili vse prvo nadstropje in ga namenili stalni razstavi. Belokranjski muzej je skrbel tudi za spominsko za zbirko Otona Župančiča v Vinici in krajevno muzejsko zbirko v Semiču. V letu 1981 so v Metliškem gradu odprli še Ganglovo razstavišče za občasne razstave.

Muzeju je prvih trideset let ravnateljaval profesor Jože Dular. Čeprav po izobrazbi slavist, je imel izreden smisel za muzejsko delo. Poleg tega, da je bil ravnatelj, je opravljal dela kustosa, dokumentalista, bibliotekarja, hodil je po terenu, zapisoval, fotografiral. Navezal je stike z mnogimi slovenskimi muzealci, zlasti pa je bila vidna njegova vloga pri strokovnem in prijateljskem povezovanju Belokranjskega muzeja s Posavskim muzejem iz Brežic, Dolenjskim muzejem iz Novega mesta, Galerijo Božidar Jakac iz Kostanjevice na Krki in Knjižnico Mirana Jarca iz Novega mesta.

Tudi delo Dularjevega naslednika profesorja Zvonka Rusa, ki je bil ravnatelj muzeja naslednjih petnajst let, je bilo usmerjeno na vse strani. Bil je kustos in ravnatelj, vodič in avtor razstav. Veliko moči je namenil obnovi metliškega gradu, ki je po njegovi zaslugi začel spreminjati podobo.

Vodstvo Belokranjskega muzeja je leta 1996 prevzela Andreja Brancelj Bednaršek, ki se je zavedala pomembnosti jasnih ciljev in vizije muzeja, zato je načrtala dolgoročni plan, ki so ga delavci muzeja v naslednjih letih bolj ali manj uspešno uresničevali. Najbolj viden uspeh tega obdobja je bil začetek celovite prenove Metliškega gradu, ko so v njem potekala največja obnovitvena dela v zadnjih dvesto letih. Finančno sta projekt podprla Občina Metlika in Ministrstvo za kulturo RS.

Belokranjski muzej se ponaša z državnim odlikovanjem Častni znak svobode Republike Slovenije. Ob petdesetletnici delovanja leta 2001 ga je odlikoval takratni predsednik Republike Slovenije Milan Kučan.

V letih od 2001, ko je muzej sprejel v upravljanje še Galerijo Kambič z bogato donacijo, do 2005 je sledila prenova obsežne stalne razstave v Metliškem gradu, ki pa vse do danes ni bila zaključena, saj ni zajela arheološke in likovne zbirke Belokranjskega muzeja.

Iz Strateškega načrta Belokranjskega muzeja Metlika 2021 – 2026 so bili nekateri cilji uresničeni, nekateri na pol, nekaj pa jih je ostalo na papirju, predvsem tisti, ki bi jih muzeju morali pomagati finančno realizirati drugi (Ministrstvo za kulturo RS, Občina Metlika, ...).

Ker v muzeju še vedno niso zasedena vsa delovna mesta, ki jih predvideva Pravilnik o organizaciji dela in sistemizaciji delovnih mest Belokranjskega muzeja Metlika (23.5.2025), ohranjamo timsko obliko dela, kar pomeni, da ob večjih razstavnih in drugih projektih »stopimo skupaj«. Le tako namreč lahko pridemo do zadovoljivih rezultatov, ki jih ocenjujejo obiskovalci muzeja in drugi uporabniki naših storitev. Da smo zaupanja vredna ustanova, pa gotovo dokazujejo številne, tudi zelo dragocene donacije, ki jih je bilo v zadnjem desetletju res veliko.

Belokranjski muzej je postal prepoznaven tudi po svojih večjih letnih občnih razstavah, ki jih spremljajo katalogi ter bogat pedagoški in andragoški program. V muzejski knjižni zbirki *Belokranjska dediščina* je do sedaj izšlo devet publikacij, v zbirki *Belokranjski muzej za mlade* pa osem.

V letu 2013 je Vlada Republike Slovenije Belokranjskemu muzeju Metlika podelila pooblastilo za opravljanje državne javne službe muzejev za področji etnologije in zgodovine in ga v letu 2021 razširila še na področji arheologije in likovne umetnosti. Za razvoj muzeja je to izjemno pomembno, saj bo kot pristojni muzej lahko samostojno pokrival našeta področja na območju vseh treh belokranjskih občin.

Rezultat dolgoletnih prizadevanj Belokranjskega muzeja pa je tudi zaposlitev kustosa arheologa, ki jo je odobrilo Ministrstvo za kulturo RS v januarju 2021.

V zadnjih letih Belokranjski muzej prenavlja svojo stalno razstavo v Metliškem gradu, ki smo jo poimenovali ***Bela krajina v odsevu sedmih tisočletij***. V letu 2022 smo odprli prvi del razstave z naslovom ***Arheološko bogastvo Bele krajine***, in v letu 2024 drugi del razstave z naslovom ***»... v deželi, ki se imenuje Metlika ...«*** / Bela krajina v srednjem in novem veku. Oba projekta sta bila zahtevna v finančnem in vsebinskem pogledu, zato smo za realizacijo vsakega potrebovali dve leti.

Zbiralna politika

Zbiralna politika Belokranjskega muzeja temelji na poreklu ali kakršni koli drugi povezavi predmetov in arhivskega gradiva z Belo krajino, ki je posebna tako v geografskem, naravoslovnem kot etničnem, kulturološkem in zgodovinskem pogledu.

Kdo vse so bili prebivalci pokrajine med Kolpo in Gorjanci niti ne vemo točno, so pa najstarejši ohranjeni predmeti, ki so jih uporabljali, iz časa kamene dobe. Prva stalna poselitev Bele krajine sega v 5. tisočletje pr. n. št., od takrat so na tem območju prebivala mnoga ljudstva, ki so za seboj pustila zapuščino, ki jo je danes možno videti v Belokranjskem muzeju.

Največ predmetov in drugega gradiva je povezanih z Belokranjci. To so potomci slovenskih srednjeveških naseljencev in južnoslovanskih beguncev (Uskokov), ki so se pred turško nevarnostjo začeli sem priseljevati v začetku 16. stoletja. Ime Beli Kranjci se je pojavilo v prvi polovici 19. stoletja po tedaj tu splošni beli noši in ti prebivalci jugovzhodnega dela nekdanje dežele Kranjske so dali ime celi pokrajini.

Za območje današnje Bele krajine je značilna narodnostna, jezikovna in verska raznorodnost prebivalcev. Tu živijo Slovenci, Hrvati in Srbi, ki govorijo slovenska, hrvaška in srbska narečja, po veroizpovedi pa so rimski katoličani, uniati in pravoslavci. Od 14. stoletja do začetka druge svetovne vojne so na zahodu pokrajine živeli še nemški kolonisti – Kočevarji, prebivalci Bele krajine pa so že nekaj stoletij tudi Romi.

Zbiranje predmetov in drugega gradiva se zato navezuje na vse našete znane in neznane prebivalce tega območja skozi ves zgodovinski razvoj. Pri tem upoštevamo definicijo iz Statuta mednarodnega muzejskega sveta (ICOM): **“Muzej je stalna neprofitna ustanova, ki deluje v korist družbe, raziskuje, zbira, konservira, interpretira ter razstavlja snovno in nesnovno dediščino. Muzeji so odprti za javnost, dostopni in vključujoči ter spodbujajo raznovrstnost in trajnostni razvoj. Delujejo in komunicirajo etično, profesionalno in v sodelovanju s skupnostmi, pri čemer omogočajo raznovrstne izkušnje za izobraževanje, uživanje, premišljevanje in širjenje znanja.”**

V tem istem statutu so muzejske zbirke opredeljene kot pomembna javna dediščina, ki ima poseben pravni status in je zavarovana z mednarodno zakonodajo. Zbirke je treba dokumentirati v skladu z veljavnimi strokovnimi standardi. Dokumentacija mora vsebovati podrobno identifikacijo in opis vsakega muzejskega predmeta, njegove povezave, izvor, stanje, obdelavo in sedanjo lokacijo.

Zbirke Belokranjskega muzeja

- a) osnovne zbirke: arheologija, etnologija, kulturna zgodovina, likovna umetnost, novejša zgodovina
- b) dodatne zbirke: lapidarij, numizmatika, plakati, razglednice, negativni na steklu, tehnika, diapozitivi, naravoslovje
- c) posebna zbirka: donacija Kambič (slike, kipi, pohištvo, ure, slike na steklu, predmeti uporabne umetnosti)

Način zbiranja

- a) odkup: izjemno pomemben predmet, ki zapolnjuje vrzel v okviru celotne zbiralne politike muzeja (na predlog strokovnih delavcev muzeja o odkupu odloča direktor)
- b) dar: prevladujoči način zbiranja posameznih predmetov in drugega gradiva
- c) donacija: pridobivanje zaokroženih zbirk z darilnimi pogodbami

Skrb za predmet

- a) dokumentacija predmeta (akcesija, inventarizacija)
- b) konserviranje, restavriranje predmeta
- c) mesto hrambe predmeta (stalna razstava, depo – občasne razstave)
- d) zavarovanje predmeta
- e) posojanje predmeta (v skladu s pravilnikom)

V Belokranjskem muzeju, ki skrbi za belokranjsko premično kulturno dediščino, se zavedamo pomena muzealij in odgovornosti za varstvo zbirk, še toliko bolj, ker je bila večina predmetov, ki jih hranimo, muzeju podarjena. Naša dolžnost je, da muzejske predmete ter arhivsko in knjižnično gradivo iz belokranjskega kulturnega okolja z vsem spoštovanjem zapustimo prihodnjim rodovom.

Poslanstvo

Poslanstvo Belokranjskega muzeja je skrb za belokranjsko premično kulturno dediščino. Muzej izvaja javno službo evidentiranja, zbiranja, dokumentiranja, raziskovanja, varovanja, hranjenja, konserviranja in restavriranja, predstavljanja in populariziranja premične kulturne dediščine na območju Bele krajine oziroma treh belokranjskih občin Metlike, Črnomlja in Semiča.

Belokranjski muzej kot kompleksni regionalni muzej predstavlja vez med preteklostjo in sedanjostjo zlasti v izobraževalnih procesih, ko s stalnimi in občasnimi razstavami, založniško dejavnostjo ter pedagoškimi, andragoškimi in popularizacijskimi programi prispeva k utrjevanju narodne zavesti in regionalne identitete. Njegova skrb za dediščino je v obmejni pokrajini še toliko pomembnejša.

Vizija

Vizija Belokranjskega muzeja temelji na profesionalnem in strokovnem delu z jasno opredeljenimi cilji, ki vključujejo drzne ideje, ambiciozne načrte in ustvarjalni nemir, saj brez vsega tega ni razvoja. S skrbnim beleženjem in zanimivo predstavitvijo bogate dediščine želi muzej vzbujati spoštovanje do tega kulturno pestrega in zgodovinsko pomembnega prostora.

Razvojni potencial Bele krajine se gotovo kaže v kulturnem turizmu. Pri poudarjanju vrednot, ki jih je najti v prepoznavni nepremični, premični in nesnovni dediščini, je vloga Belokranjskega muzeja ključna in se je ne sme spregledati.

Čeprav je muzej že postal središče, ki s svojimi informacijami pomaga oblikovati kritično razmišljanje o preteklosti in sedanjosti tako pri strokovnjakih kot tudi pri šolajoči se mladini in drugih vedoželjnih obiskovalcih, si nenehno postavlja nove izzive, širi svoje zbirke in aktivnosti ter ostaja nosilec muzejske dejavnosti v Beli krajini tudi v prihodnje. Dejstva, da Belokranjski muzej deluje v dobrobit širše družbene skupnosti, ne sme zaobiti nobena razvojna vizija lokalnih skupnosti.

2. Analiza obiska, inventarizacije predmetov in prihodkov od leta 2020 do 2025

2.1 Število inventariziranih predmetov

		2020	2021	2022	2023	2024	2025
1.	arheologija	3705	5456	5992	6101	6400	6669
2.	etnologija	6068	6072	6103	6147	6148	6148
3.	likovna umetnost	1162	1162	1163	1165	1165	1175
4.	kulturna zgodovina	3648	3681	3761	3761	3774	3774
5.	novejša zgodovina	1555	1619	1621	1621	1625	1625
6.	tehniška dediščina	319	320	329	329	332	332
7.	numizmatika	1043	1043	1043	1043	1043	1043
8.	prirodoslovje	47	48	48	48	48	48
9.	lapidarij	22	22	22	22	22	22
10.	razglednice	764	764	784	784	788	788
11.	plakati	838	838	823	838	839	839

12.	donacija Kambič	230	230	230	230	230	230
13.	diapozitivi	2061	2061	2061	2061	2061	2061
14.	negativi na steklu	263	263	263	263	263	263
	Skupaj	21725	23579	24258	24413	24738	25017

V obdobju od leta 2020 do 2025 se skupno število inventariziranih predmetov stalno povečuje. Skupna rast v obravnavanem obdobju znaša **4.356** predmetov, kar predstavlja približno **21**-odstotno povečanje. Najizrazitejši porast je zaznati med letoma 2020 in 2021, ko se je skupno število povečalo za 1.854 predmetov in sovpada z zaposlitvijo kustosa za arheologijo.

Največjo zbirko trenutno obdobju predstavlja arheologija, ki je hkrati tudi najhitreje rastoče področje. Število inventariziranih arheoloških predmetov se je povečalo z 3.750 v letu 2020 na 6.669 v letu 2025. Med večjimi zbirkami izstopata še etnologija, ki se giblje okoli 6.000 predmetov in kaže zmerno rast, ter kulturna zgodovina, kjer je opazno postopno, a stabilno naraščanje.

Zmerno rast beležijo tudi zbirke novejših zgodovine, razglednic ter tehniške dediščine. Po drugi strani so nekatere zbirke v obravnavanem obdobju ostale skoraj nespremenjene, med njimi numizmatika, diapozitivi, negativni na steklu, lapidarij in prirodoslovje. To kaže na zaključene inventarizacijske procese ali minimalen letni prirast gradiva.

Splošni trend kaže na sistematično in kontinuirano inventarizacijo muzejskega gradiva, pri čemer je dinamika rasti med posameznimi zbirkami različna. Največji prispevek k skupnemu povečanju števila predmetov predstavlja področje arheologije, ki je bilo dolga leta zapostavljeno.

S sprejemom novih predmetov pa se odpira vprašanje njihove ustrezne hrambe. Depojski prostori Belokranjskega muzeja so na meji svojih kapacitet. V prihodnjih letih bodo potrebna vlaganja s strani občin ustanoviteljic za reševanje tega problema.

2.2 Število obiskovalcev

2020	2021	2022	2023	2024	2025
11.261 (koronsko leto)	13.147	15.039	17.306	17.800	17.797

Leto 2020 predstavlja izrazit prelom, saj je zaradi epidemije število obiskovalcev padlo na 11.261. V naslednjih letih se obisk postopno povečuje: leta 2021 na 13.147, leta 2022 na 15.039 in leta 2023 na 17.306 obiskovalcev. Rast se nadaljuje tudi v letu 2024 (17.800), medtem ko je v letu 2025 število obiskovalcev skoraj enako kot leto prej (17.797).

2.3 Prihodki

Prihodki	2020	%	2021	%	2022	%	2023	%	2024	%	2025	%
Državni proračun	249.459	74,8	265.909	66,5	297.927	64	297.883	72,5	314.930	67,4	322.219	73,1
Občinski proračun občin ustanoviteljic	70.156	21	119.205	29,8	151.782	32,6	93.667	22,8	132.622	28,3	100.384	22,7
Lastni	14.068	4,2	14.638	3,7	15.42	3,4	19.349	4,7	20.050	4,3	18.433	4,2
skupaj	333.683		399.752		465.151		410.899		467.602		441.036	

Kot je razvidno iz tabele se sredstva, ki jih zavod prejema iz državnega proračuna skozi leta postopoma povečuje. Večja odstopanja so pri prihodkih z naslova občinskih proračunov. Te se po posameznih letih razlikujejo, saj so vezani na postavitev večjih stalnih razstav, investicijskih vlaganj, nakupov opreme, zaposlitev itn.

3. Naloge in cilji Belokranjskega muzeja Metlika

V petinsedemdesetih letih delovanja se je Belokranjski muzej razvil v pomembno kulturno ustanovo, edino te vrste v Beli krajini. Za dediščino, ki mu je zaupana v varstvo, skrbi skladno s poslanstvom in zakonodajo. Njegovo javno službo in letne odobrene programe financirajo Ministrstvo za kulturo RS, občine ustanoviteljice in muzej iz lastnih sredstev. Sredstva, namenjena za najemnine, zavarovanja in investicije zagotavljajo občine ustanoviteljice v razmerju, opredeljenem v medsebojnem dogovoru.

Belokranjski muzej je vse bolj prepoznaven po svojih razstavah, občasnih in stalnih, ki jih obiskujejo domačini in tujci, odrasli in mladina. Razstav za »vse čase« danes ne poznamo več, čeprav jim še vedno rečemo stalne. Moramo jih dopolnjevati z novimi muzealijami, jih posodabljam in z njimi nagovarjati raznoliko občinstvo. Za postavitev razstav, ki so ogledalo vsakega muzeja, pa je potrebno imeti ideje, veliko znanja in sredstev ter seveda primerne prostore. Zato je pomembno, da bodo financerji, tako Ministrstvo za kulturo RS kot občine ustanoviteljice, Belokranjskemu muzeju tudi v prihodnje stali trdno ob strani, mu pomagali reševati probleme in ga vzpodbujali pri uresničevanju letnih načrtov in dolgoročno zastavljenih ciljev.

Naloge in cilji:

1. nemoteno izvajati javno službo v skladu s poslanstvom

Belokranjski muzej Metlika je pooblaščen muzej za opravljanje državne javne službe muzeja. To je njegova temeljna in najpomembnejša naloga, ki opravičuje tudi obstoj muzeja.

2. nadaljevati s prenovo in razširitvijo stalne razstave v Metliškem gradu

Gradbena dela izgradnje dvigala, stopnišča in sanitarij se bodo v letu 2026 zaključila. Tako nam bo omogočena nadaljnja razširitev stalne razstave **Bela krajina v odsevu sedmih tisočletij**, ki je v preteklih letih pridobila dva prenovljena dela in sicer arheološko in zgodovinsko razstavo. V prihajajočih letih bo razširjena z novo razstavo **Poklon umetnosti** / izbor del iz likovne zbirke Belokranjskega muzeja, prenove pa bodo deležne zgodovinska (19. stoletje), etnološka zbirka in zbirka novejših zgodovine.

3. prenoviti obstoječe depoje in skupaj z ustanovitelji poiskati trajne depojske prostore

Depoji so gotovo eden večjih problemov Belokranjskega muzeja. Trenutno težave rešujemo z najemom prostorov v tovarni Beti, kamor smo lahko spravili večje predmete. Vendar prostori niso opremljeni v skladu s Pravilnikom o varovanju in hranjenju nacionalnega bogastva in muzejskega gradiva ...

(Ur. l. RS, št. 47/2012). Občina Metlika nam je prisluhnila in nam je pripravljena pomagati. Skrb za depoje in arhive mora biti enako pomembna kot za razstave. Povsod mora biti za predmete dediščine kar najboljše poskrbljeno, saj jih bomo le tako lahko ohranili zanamcem.

4. nadgraditi sistem varovanja in ga vzpostaviti, kjer ga še ni

Žal še vedno nimamo v vseh prostorih vzpostavljenega sistema varovanja, zato stremimo k temu, da ga nadgradimo povsod, kjer potekajo obnovitvena dela, nazadnje na primer v drugem nadstropju Metliškega gradu.

5. nadaljevati z digitalizacijo muzejskih predmetov in drugega gradiva

Za dokumentacijo v Belokranjskem muzeju uporabljamo računalniški program Galis. Odločili smo se, da bomo vse zbirke ponovno inventarizirali in digitalizirali. Delo je zahtevno in zamudno, toda trudimo se, da vsako leto poleg tekoče pridobljenih predmetov obdelamo tudi vsaj eno zbirko za nazaj.

6. povečati število zaposlenih

Belokranjski muzej je bil v vseh letih delovanja kadrovsko »podhranjen«. Zato smo razvili posebno obliko timskega dela, ker le tako lahko dosegamo zastavljene cilje. V skladu s sprejeto sistemizacijo (Pravilnik o organizaciji dela in sistemizaciji delavnih mest Belokranjskega muzeja Metlika, 23. 5. 2025), ki predvideva **14** delovnih mest, jih **šest** še ni zasedenih. Poleg treh kustosov za različna področja delovanja, bi bila nujna zaposlitev konservatorja-restavratorja in manipulanta).

7. izvajati pedagoške in andragoške programe

Pedagoška dejavnost postaja vse pomembnejša, saj imamo muzeji vidno vlogo v vzgojno izobraževalnih procesih. Poleg delavnic in učnih ur snujemo vedno nove oblike aktivnosti, ki nas bodo še bolj povezale z vsemi obiskovalci od najmlajših do najstarejših, tudi z obiskovalci s posebnimi potrebami.

8. svojo dejavnost še bolj povezati s turizmom, intenzivno delati na področju odnosov z javnostjo in z mediji

Belokranjski muzej je in mora ostati pika na i turistični ponudbi Bele krajine. Kot edini tovrstni muzej v regiji nima konkurence, ampak ga drugi primerljivi ponudniki v turizmu lahko le dopolnjujejo.

4. Strateški cilji za obdobje 2026 –2031

Dolgoročni cilji

Dolgoročna usmeritev je ustvarjanje ustreznih pogojev za kakovostno delovanje, razvoj in trajnostno prihodnost Belokranjskega muzeja, hkrati pa uresničevanje ciljev, ki izhajajo iz javnega interesa varstva kulturne dediščine. Ta zajema sistematično prepoznavanje dediščine, njeno interpretacijo in posredovanje javnosti, krepitev zavedanja o njenem pomenu, spodbujanje sodelovanja in soustvarjanja z javnostjo, zagotavljanje dostopnosti do dediščine ter informacij o njej, vključevanje znanj o dediščini v vzgojno-izobraževalne procese na vseh ravneh ter prepoznavanje njenih razvojnih potencialov na gospodarskem, družbenem in

trajnostnem področju. Pomemben del predstavlja tudi stalno vključevanje muzeja v razvojne pobude na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni.

Strateški načrt (SN) upošteva v letu 2024 sprejeto *Nacionalno strategijo za muzeje in galerije 2024–2028*, ki razvoj muzejev in galerij opredeljuje skozi več ključnih vsebinskih in razvojnih sklopov:

- **Strokovni trendi:** posodobljeni pristopi k upravljanju in vodenju, razvoj programov in zbirk, sodobni načini komuniciranja, strokovno povezovanje in izmenjava znanj ter vključevanje kadrov z dodatnimi kompetencami.
- **Družbeni trendi:** odzivanje na okolijske in podnebne izzive ter aktivno vključevanje obiskovalcev in lokalnih skupnosti v sooblikovanje muzejskih dejavnosti.
- **Politični trendi:** soočanje z naraščanjem praks, ki spodbijajo evropske demokratične vrednote ter izkrivljajo ali zlorabljajo zgodovino in kulturno dediščino.
- **Tehnološki trendi:** pospešena digitalizacija in digitalna preobrazba muzejskega delovanja.
- **Regulatorni trendi:** zagotavljanje strokovne avtonomije muzejev.

V okviru strategije so načrtane tudi naslednje ključne usmeritve:

1. Krepitev vloge muzejev kot dejavnih soustvarjalcev trajnostnega razvoja.
2. Učinkovito in celostno upravljanje z namenom izboljšanja fizične in digitalne dostopnosti muzejskih zbirk.
3. Načrtno strokovno izpopolnjevanje zaposlenih za izvajanje sodobnih in inovativnih programov.
4. Posodobitev sistema delovanja državne javne službe muzejev in galerij.
5. Razvoj sodobnih prostorskih in tehničnih pogojev za celovito doživljanje dediščine.
6. Krepitev muzejske mreže kot temelja za mednarodno kulturno izmenjavo in raziskovalno sodelovanje.

Osrednji cilj obdobja, ki ga določa SN, je nadaljnji razvoj sodobnega muzeja kot prostora srečevanja prebivalcev Bele krajine z lastno preteklostjo, pri čemer se dediščina razume kot pomemben gradnik lokalne identitete in hkrati kot vsebina, namenjena širši javnosti. Poseben poudarek je namenjen celostni skrbi za upravljane prostore in muzejske vsebine, kar vključuje varovanje nepremične, premične in nesnovne dediščine, delovanje v skladu z veljavno zakonodajo, strokovnimi standardi in normativi na področju muzejske dejavnosti ter varstva kulturne dediščine, ob doslednem spoštovanju ICOM-ovega kodeksa etike.

Muzej mora nadaljevati z aktivnim povezovanjem z ustanovami v slovenskem in mednarodnem prostoru, povečati prisotnost v raznovrstnih razvojnih projektih in trajnostno sodelovati z dediščinskimi skupnostmi.

Dolgoročni cilji se opirajo tudi na ugotovitve in usmeritve, zapisane v *Resoluciji o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031*, ki za področje kulturne dediščine izpostavlja njen celovit pomen in razvojni potencial. Kulturna dediščina je prepoznana kot vrednota v vseh svojih pojavnih oblikah ter kot neločljiv del lokalne, regionalne, nacionalne in evropske identitete.

Pomembno vpliva na kakovost bivalnega okolja ter prispeva k uravnoteženemu razvoju regij in države kot celote.

Dediščina predstavlja temelj kulturne raznolikosti, ki se povezuje z izjemno krajinsko in biotsko pestrostjo, hkrati pa pomembno sooblikuje privlačnost Slovenije za bivanje, izobraževanje, razvoj, umetniško ustvarjanje, turizem in druge gospodarske dejavnosti. Pravica do dediščine je sestavni del človekovih pravic, saj njeno varovanje in trajnostna raba podpirata družbeno-kulturni razvoj posameznika ter prispevata k višji kakovosti življenja. Obenem ima dediščina pomembno vlogo pri krepitvi povezane in demokratične družbe, spodbuja trajnostni razvoj ter ustvarja prostor za kulturno raznolikost in sodobno ustvarjalnost.

V resoluciji so opredeljeni tudi naslednji razvojni cilji:

- Upoštevanje kulturne dediščine kot razvojnega vira pri snovanju razvojne in sektorske politike, zakonskih in razvojnih dokumentov ter prostorskih aktov na državni, regionalni in občinski ravni.
- Zagotovitev pogojev za morebitne dodatne vire financiranja (zasebni viri, evropska sredstva).
- Izvedba dejavnosti za uveljavitev pomena in vloge kulturne dediščine v družbi ter višja stopnja vključevanja različnih skupin v dediščinske dejavnosti in pridobivanja novih občinstev, še posebej v okviru vzgoje in izobraževanja (KUV).
- Spodbujanje večje vključenosti dediščine v mednarodne okvire in projekte, vključno z nominacijami za mednarodne izbore dediščine. Vključevanje prostorov dediščine v javne prostore in javno dostopne dele objektov.
- Spodbujanje razvoja kulturnega turizma, kulturnega in kreativnega sektorja in drugih novih produktov in storitev z uporabo dediščinskih virov.
- Spodbujanje digitalnega prehoda, razvoja e-storitev (tudi za kulturno-vzgojne namene) ter večje uporabe e-storitev na vseh področjih dediščine.
- Vzpostavitev enotne dediščinske platforme v okviru sredstev za e-Dediščino iz Načrta za okrevanje in odpornost za nacionalno povezovanje dediščinskih ustanov v skupen digitalen uporabniški sistem.
- Priprava natančnejših pravnih podlag in sistemskih sprememb za področje muzealstva v okviru nove strategije za kulturno dediščino.
- Spodbujanje predlogov in postopkov za vpis slovenske kulturne dediščine na Unescov seznam svetovne kulturne dediščine.
- Skrb za sistematično e-hrambo digitalizirane in izvorno digitalne kulturne dediščine.
- Drugi razvojni cilji, ki so podrobneje opredeljeni v *Strategiji kulturne dediščine 2020–2023*.

Program se hkrati opira na *Strategijo kulturne dediščine 2020–2023*, ki v svojih temeljnih ciljih poudarja ključno vlogo dediščine pri izboljševanju kakovosti življenja, krepitvi družbene povezanosti, pospeševanju trajnostnega razvoja Slovenije ter pri oblikovanju odgovornega in spoštljivega odnosa družbe do kulturne dediščine.

Za uresničevanje teh ciljev je bistvenega pomena učinkovito medsektorsko sodelovanje in skupno razumevanje dejstva, da sta varovanje in upravljanje kulturne dediščine na vseh ravneh neločljivo povezana s trajnostnim razvojem. Muzeji kot osrednji deležniki na področju ohranjanja dediščine s svojimi raznolikimi dejavnostmi pomembno prispevajo k višji kakovosti bivanja, večji povezanosti skupnosti ter boljšemu razumevanju skupnih in posamičnih identitet, naravnega in kulturnega okolja ter odnosov med različnimi kulturami. Kot zaupanja vredne institucije imajo muzeji posebno odgovornost in vlogo pri posredovanju verodostojnih zgodb, ki prepletajo preteklost in sedanjost ter ustvarjajo izhodišča za prihodnost.

5. Programske usmeritve 2026 – 2031

Belokranjski muzej Metlika v letu 2026 obeležuje 75 let neprekinjenega delovanja. Njegova umeščenost v historičen objekt, ki je razglašen za spomenik lokalnega pomena, lega v starem mestnem jedru Metlike z dobro dostopnostjo ter obsežen in vsebinsko bogat muzejski fond predstavljajo pomembne razvojne prednosti. Te omogočajo nadaljnji razvoj muzeja in stalno nadgrajevanje njegovega poslanstva, ki temelji na veljavni zakonodaji, hkrati pa se smiselno dopolnjuje s sodobnimi pristopi muzeološke stroke in širšimi družbenimi spremembami.

Programska ponudba v Metliškem gradu se dopolnjuje z razstavno in programsko dejavnostjo v Galeriji Kambič, kar skupaj prispeva k večji raznolikosti in dostopnosti kulturnih vsebin.

5.1 Izvajanje javne službe

Izvajanje državne javne službe v muzeju temelji na celovitem in načrtnem delu na področju dokumentiranja, pridobivanja muzejskega gradiva ter inventarizacije, pri čemer ima ključno vlogo zagotavljanje dostopnosti. Ta se uresničuje prek razstavnih vsebin v prostorih muzeja ter z razvojem spletnih razstav in digitalnih zbirk. Urejena in dostopna muzejska dokumentacija predstavlja tudi osnovo za pripravo projektnih prijav ter uspešno izvajanje projektov v sodelovanju s partnerji na regionalni, nacionalni in mednarodni ravni.

Pomemben del muzejskega delovanja predstavljajo interpretacija gradiva, njegova vsebinska umestitev v širši kontekst ter posredovanje znanja različnim javnostim. Te dejavnosti se nadgrajujejo z razvojem sodobnih metod dela, z vzpostavljanjem notranjih strokovnih smernic ter z rednim sodelovanjem z zunanjimi strokovnjaki. Kakovostno izvajanje javne službe je neposredno povezano tako z usposobljenostjo zaposlenih kot tudi z ustreznimi prostorskimi, tehničnimi in organizacijskimi pogoji.

Organizacijske usmeritve izhajajo iz dolgoročnega razvoja muzeja in so usmerjene v uravnoteženo razmerje med strokovnimi nalogami ter delom z obiskovalci. Poseben poudarek je namenjen načelom sodelovanja, soustvarjanja in vključevanja ter zagotavljanju kakovostnih pogojev za delo zaposlenih in za obiskovalce. Pri tem je pomembno ohraniti ravnesje med osnovnim izvajanjem javne službe ter razvojem dodatnih programov in projektov, ki prispevajo k večji prepoznavnosti in dostopnosti muzejskega dela.

Evidentiranje in zbiranje gradiva temeljita na sistematičnem terenskem delu, prilagojenem prostorskim, kadrovskim in finančnim zmožnostim muzeja. Cilj je pravočasno odzivanje na pobude iz okolja, zagotavljanje ustreznih prostorskih pogojev za prevzem gradiva ter razpoložljivost strokovnega kadra za njegovo obdelavo in interpretacijo. Muzej si bo tudi v prihodnje prizadeval za zagotavljanje sredstev za odkupe, praviloma vsaj ene večje enote letno, ob nadaljnjem razvoju sodelovanja z donatorji.

Prevzem arhivov arheoloških najdišč predstavlja zakonsko obveznost muzeja v javnem interesu varstva arheološke dediščine. Ob postavitvi nove stalne arheološke razstave je bilo prevzetih več arhivov, vendar to področje še vedno zahteva dodatne prostorske in kadrovske okrepitve. Bela krajina je arheološko izjemno bogata, število raziskav pa se je v zadnjem desetletju povečalo, pri čemer velik del starejših arhivov še vedno ni ustrezno urejen in predan. Nadaljnje delo bo potekalo v tesnem sodelovanju z izvajalci raziskav in pristojnimi enotami ZVKDS, ob nujni kadrovske podpori.

Inventarizacija in digitalizacija ostajata temeljni strokovni področji, ki se stalno vsebinsko in tehnično razvijata. V ospredju je prilagajanje sodobnim zahtevam ter aktivno vključevanje v dejavnosti muzejske skupnosti. Digitalizacija predstavlja eno ključnih nalog sodobnega muzeja in vključuje tudi dolgoročno skrb za digitalno dediščino. Uspešna digitalna preobrazba zahteva ustrezno opremo, stalna izobraževanja ter zadostno število usposobljenih sodelavcev.

Redna inventura muzejskih predmetov je ena izmed zakonsko določenih nalog muzeja. Za njeno redno izvajanje v zakonsko predpisanih petletnih obdobjih je nujna zagotovitev novih depojskih prostorov z ustreznimi pogoji za delo.

Raziskovalna dejavnost in stalno strokovno izpopolnjevanje zaposlenih predstavljata osnovo za razvoj kakovostnih muzejskih programov. Muzej bo še naprej spodbujal sodelovanje v več disciplinarnih in medinstitucionalnih projektih ter omogočal dostop do kakovostnih izobraževanj doma in v tujini. Posebna pozornost bo namenjena vključevanju zaposlenih v stanovska združenja ter aktivnemu sodelovanju v strokovnih telesih.

Skrb za muzejsko gradivo je primarna naloga konservatorsko-restavratorske dejavnosti in hkrati odgovornost vseh zaposlenih v Belokranjskem muzeju. V prihodnjem obdobju bo poudarek na izboljševanju delovnih pogojev, zagotavljanju potrebnih usposabljanj in strokovnih izpitov ter spodbujanju strokovnega razvoja zaposlenih.

5.2 Dopolnjevanje zbirk – ustvarjanje novih zbirk

V prihodnjem obdobju bo vsebinski poudarek usmerjen v nadaljnji razvoj in krepitev muzejskih zbirk, ki pomembno prispevajo k prepoznavnosti muzeja na regionalni in širši ravni. Zbirke bomo sistematično dopolnjevali ter hkrati poglobljali raziskovalno delo na tistih področjih, ki najbolj celovito odražajo življenjske prakse in izkušnje prebivalcev Bele krajine. Posebna pozornost bo namenjena temam, pojavom in procesom, ki so v največji meri zaznamovali zgodovinski in družbeni razvoj prostora.

Dopolnjevanje zbirk temelji na zbiralni politiki (glej poglavje zbiralna politika), ta pa je usklajena z ICOMO-vim kodeksom muzejske etike.

5.3 Konserviranje – restavriranje

Belokranjski muzej ima sistemizirano delovno mesto, žal pa nima sredstev za zaposlitev konservatorja – restavratorja. Posledično se vsi predmeti konservirajo in restavrirajo pri drugih izvajalcih, kar predstavlja logistični in finančni zalogaj.

5.4 Stalne in občasne razstave ter ostali programi

Razstavna dejavnost skupaj s spremljevalnimi programi predstavlja temeljni način, s katerim muzej komunicira svoje vsebine javnosti. To se ne uresničuje zgolj v muzejskih prostorih, temveč tudi izven njih, v sodelovanju z drugimi institucijami ter v odprtem javnem prostoru. Razstave tako presegajo fizične meje muzeja in postajajo del širšega kulturnega okolja, v katerem muzej aktivno deluje.

Načrtovanje in izvedba stalnih ter občasnih razstav sta dolgoročen in postopen proces, ki se prilagaja prostorskim danostim ter finančnim zmožnostim muzeja. Prenova stalnih razstav poteka fazno in se bo nadaljevala tudi v prihodnjem obdobju, hkrati pa muzej dosledno uresničuje razstavni program občasnih razstav, ki omogoča odzivnost na aktualne teme, nova raziskovalna spoznanja in potrebe javnosti.

Pri oblikovanju razstav izhajamo iz razumevanja različnih občinstev. Razločujemo med rednimi uporabniki muzeja, ki z ustanovo vzpostavljajo dolgoročnejši odnos, aktivno sodelujejo v programih, jih sooblikujejo ter prispevajo k njihovem širjenju, ter med občasnimi obiskovalci oziroma turisti, ki muzej obiščejo z namenom spoznavanja območja in njegove dediščine, pri čemer ima posebno vlogo tudi grajsko okolje, v katerem muzej deluje. Razstave je treba približati tako laični kot strokovni javnosti, tako mladim kot odraslim, tako Slovencem kot tujcem.

Z raznolikimi razstavnimi pristopi muzej gradi stalni dialog z javnostmi, zlasti z dediščinskimi skupnostmi. Osrednji cilj je prepoznavanje tem in vprašanj, ki so za skupnosti pomembna, ter njihova skupna obravnava skozi raziskovalno delo in javno predstavitev v obliki razstav, dogodkov, programov in publikacij.

Takšno delovanje krepi vlogo muzeja kot odprtega prostora učenja, izmenjave znanj in izkušenj ter sodelovanja med različnimi skupinami in posamezniki. Muzej se s tem uveljavlja kot prostor, ki spodbuja kulturno in dediščinsko raznolikost, podpira nastajanje novih idej ter prispeva k širšemu razumevanju kulturnega okolja.

5.4.1. Stalne razstave

V prihodnjem obdobju ostaja ključna nadaljnja prenova stalnih razstav, ki temeljijo na jasno zasnovani kronološki strukturi in obiskovalcem omogočajo doživljajski »sprehod skozi čas«. Razstavne vsebine se dopolnjujejo z uporabo sodobnih elektronskih naprav, interaktivnih tehnologij ter raznolikih didaktičnih pripomočkov, prilagojenih različnim starostnim skupinam vseh obiskovalcev, vključno z ljudmi s posebnimi potrebami in invalidnostmi.

Stalna razstava je odprta in razvijajoč se proces, ki ni nikoli dokončan. Omogoča stalno nadgrajevanje, vsebinske popravke in izboljšave ter prilagajanje načinov predstavitve, tako da

so razstave razumljive posameznim obiskovalcem in vodenim skupinam ter odzivne na družbene in kulturne spremembe časa.

Pri pripravi razstav je nujen večplasten interdisciplinaren pristop, ki temelji na vključevanju javnosti ter odprti komunikaciji. Takšen način dela ustvarja ustvarjalno okolje, v katerem nastajajo kakovostne in trajnostne razstavne rešitve. Eden izmed osrednjih ciljev je umeščanje belokranjske dediščine v širši nacionalni in mednarodni okvir.

Dopolnjevanje stalne zbirke ima tudi pomembno vzgojno in družbeno razsežnost, saj spodbuja odgovoren odnos javnosti do varovanja, ohranjanja, dokumentiranja in predstavljanja dediščine. S tem se krepi sodelovanje z okoljem ter zaupanje v muzej kot strokovno in zanesljivo institucijo. Hkrati se razvija povezovanje znotraj regije in širše, nadgrajujejo se vsebine ter ustvarja celostno doživetje Bele krajine.

Stalne razstave zato kljub svoji osrednji vlogi ne smejo biti zasnovane kot zaključene ali statične celote, temveč kot prilagodljiv in »živ« sistem. V zadnjih letih sta bila uspešno izvedena dva dela stalne razstave, in sicer na področjih arheologije in zgodovine. V naslednjem obdobju je predvidena nadaljnja prenova razstav s področij etnologije, 19. stoletja in novejše zgodovine ter postavitev likovne zbirke muzeja. Vse navedene vsebine so povezane v skupno celoto stalne razstave z naslovom ***Bela krajina v odsevu sedmih tisočletij / Življenje in zapuščina naših prednikov.***

Terminski načrt stalnih razstav:

Stalna razstava je ogledalo vsakega muzeja. Zanja je potrebno imeti ideje, veliko znanja in sredstev. Slednja so upravičena, če razstava služi svojemu namenu: da izobražuje in krepi regionalno in narodno zavest.

V predlaganem terminskem načrtu lahko pride tudi do zamenjav.

2026 - 2027 *Bela krajina v odsevu sedmih tisočletij / Življenje in zapuščina naših prednikov*

III. del *Poklon umetnosti/ Izbor del iz likovne zbirke Belokranjskega muzeja*

Razstava, ki bo posebej izpostavila metliškega rojaka, izjemnega slovenskega kiparja Alojza Gangla, je po sodobnih merilih zasnovana tudi z multimedijskimi interaktivnimi vsebinami.

2028 *Bela krajina v odsevu sedmih tisočletij / Življenje in zapuščina naših prednikov*

IV. del *Bela krajina v 19. stoletju* (idejni načrt še ni izdelan)

2029 - 2030 *Bela krajina v odsevu sedmih tisočletij / Življenje in zapuščina naših prednikov*

V. del *Zbirke novejše zgodovine in tehnike* (načrt še ni pripravljen)

Razstava novejših zgodovine in tehnike že skoraj 30 let v ni doživela spremembe zato je potrebna temeljite vsebinske in muzeološke prenove.

2031 Bela krajina v odsevu sedmih tisočletij

VI. del *Belokranjske etnološke impresije*
(načrt še ni pripravljen)

Etnološka zbirka, ki je po številu predmetov največja med zbirkami Belokranjskega muzeja, bo deležna delne spremembe tlorisa, zato je bo potrebno v celoti preoblikovati.

Lapidarij

Po ureditvi grajskega atrija in pritličnih arkadnih hodnikov bo potrebno na novo postaviti lapidarij – zbirko kamnitih spomenikov, ki jo hrani Belokranjski muzej.

5.4.2. Občasne razstave

Na področju občasnih razstav izvajamo razstavne projekte različnih vsebinskih in časovnih obsegov – od večjih, dolgoročnih razstav do manjših, krajših predstavitev. Razstave nastajajo bodisi v lastni produkciji bodisi v sodelovanju z drugimi institucijami in partnerji v obliki koprodukcij. Programske so usmerjene v predstavitev kulturne dediščine, sodobnih interpretacij ter aktualnih tem, pri čemer posebno pozornost namenjamo kakovostni izvedbi in dostopnosti vsebin širši javnosti. Ker je večina predmetov, ki jih hrani Belokranjski muzej, v depojih, so občasne razstave izvrstna priložnost, da se jih pokaže.

Za izvedbo občasnih razstav so na voljo naslednji razstavni prostori:

- Galerija Kambič – pritličje,
- Ganglovo razstavišče v Metliškem gradu,
- vitrina »Novo v naši zakladnici« v prvi sobi stalne arheološke razstave,
- del razstav, predvsem manjših (panojških), je možno postaviti na arkadne hodnike.

Z občasnimi razstavami sistematično obogatimo programsko ponudbo muzeja ter javnosti predstavljamo raznolike vsebine – od najnovejših strokovnih dognanj in raziskovalnih rezultatov do aktualnih družbenih, kulturnih in umetniških trendov. Občasne razstave omogočajo odzivnost na sodobne teme, poglobljanje stalnih zbirk ter povezovanje dediščine z aktualnim dogajanjem. S tem krepimo vlogo muzeja kot odprtega, dinamičnega prostora dialoga, znanja in izmenjave idej.

5.4.3. Delavnice, prireditve, dogodki

Muzejski prostori omogočajo izvedbo širokega nabora prireditev in dogodkov, ki pomembno prispevajo k povezovanju muzeja z lokalnim, regionalnim ter širšim okoljem. Raznolike dejavnosti krepijo vlogo muzeja kot odprtega kulturnega središča in spodbujajo sodelovanje z različnimi javnostmi ter organizacijami.

V ta programski sklop sodijo razstavni in ob razstavni programi, prireditve, spominski in jubilejni dogodki ter drugi vsebinsko raznoliki dogodki, namenjeni različnim ciljnim skupinam in so izvedeni v sodelovanju z različnimi partnerji. Poseben poudarek je namenjen programom,

ki prispevajo k večji prepoznavnosti muzeja, njegovi dostopnosti ter popularizaciji muzejskih vsebin, vključno s posebnimi in izpostavljenimi dogodki muzeja.

Na ta način muzej razvija kakovostne, ciljno usmerjene programe ter se uveljavlja kot sodobna, prilagodljiva in odzivna institucija, ki se aktivno odziva na potrebe in pričakovanja spreminjajoče se javnosti. Dostop do zbirk in vsebin je zagotovljen na več načinov, z uporabo različnih interpretacijskih pristopov in sodobnih orodij.

Programi vključujejo:

- stalno dostopne vsebine znotraj razstav (npr. interaktivne točke, vključujoče elemente in uporabo informacijskih ter komunikacijskih tehnologij, ki omogočajo izkustveni in delavniški ogled);
- vnaprej načrtovane in najavljene programe za različne ciljne skupine;
- posebej zasnovane programe, ki nastajajo v sodelovanju z uporabniki;
- skupnostno usmerjene programe, izvedene na terenu;
- organizacijo raznovrstnih dogodkov v partnerstvu z drugimi izvajalci, pri čemer je zagotovljena vsebinska in ciljno usmerjena povezanost z poslanstvom muzeja.

Poleg utečenih dogodkov, namenjenih različni ciljni publiki in doseganju ciljev na področju izobraževanja in dostopnosti, muzej oblikuje tudi posebne dogodke in programe:

- ob razstavnih programih: javna vodstva, tematska predavanja, posveti in kolokviji, raznovrstne delavnice;
- muzejske dogodivščine: počitniške aktivnosti med zimskimi, poletnimi in jesenskimi počitnicami.

Ob tem se vključuje tudi v skupne stanovske in širše, medsektorske akcije – vseslovenske in mednarodne aktivnosti:

- slovenski kulturni praznik: prost vstop, javna vodstva in prireditve;
- marec / april: Kulturni bazar v Ljubljani: predstavitev muzeja, izvedba delavnic, predavanj idr.;
- 15. maj: dan družin: prost vstop za družine;
- 18. maj: mednarodni muzejski dan: prost vstop, javna vodstva in prireditve;
- tretja sobota v juniju: Poletna muzejska noč: prost vstop, javna vodstva in prireditve; vključitev muzeja v skupno promocijo slovenskih muzejev in galerij;
- zadnji teden septembra: Dnevi evropske kulturne dediščine: vključitev v vsakoletno nacionalno temo;
- 27. september: svetovni dan turizma.
- teden kulture in aktivnosti kulturno-umetnostne vzgoje: vključenost v kataloge in aktivnosti;
- prvi teden oktobra: vključitev v akcijo Skupnosti muzejev Slovenije z naslovom *Z igro do dediščine* v Tednu otroka;
- #naprejpriateklost: skupna spletna akcija Skupnosti muzejev Slovenije, 2 x letno;
- 3. december: Ta veseli dan kulture: prost vstop, javna vodstva, prireditve;
- trajnostno sodelovanje v skupnih projektih, še posebej s stanovskimi organizacijami, npr. ICOM, SMD, SMS, stanovska društva.

5.5 Izdajateljska dejavnost muzeja

Pomemben segment dejavnosti muzeja predstavlja izdajateljska dejavnost, ki pomembno prispeva k večji dostopnosti in prepoznavnosti zbirk, razstav ter drugih programskih vsebin. Katalogi, strokovne in poljudne publikacije ter druga tiskana in digitalna gradiva omogočajo trajnejšo prisotnost razstavnih projektov, nadgrajujejo njihovo sporočilnost ter širijo učinke programov tudi izven časa in prostora njihove izvedbe.

Izdajateljska dejavnost ima hkrati pomembno izobraževalno vlogo, saj podpira strokovno delo, pedagoške programe in vseživljenjsko učenje ter krepi strokovno avtoriteto muzeja v širšem prostoru.

Cilji:

- kontinuirano izdajanje načrtovanih publikacij – predvsem publikacij s katalogom ob obsežnejših razstavah in manjše brošure ob vseh razstavah – skladno s finančnimi možnostmi;
- spletno publiciranje, dostopnost na spletni strani;
- izdajanje promocijskih brošur/vodnikov v različnih jezikih skladno s potrebami obiskovalcev.

5.6 Muzej kot povezovalac na področju varstva kulturne dediščine

Muzej ima pomembno vlogo povezovalca tudi na področju varstva vseh oblik kulturne dediščine. S svojim strokovnim znanjem, izkušnjami in regionalnim delovanjem lahko prispeva k celovitejšemu in usklajenemu varstvu dediščine ter krepitvi sodelovanja med različnimi nosilci dejavnosti. Muzej se v tem kontekstu uveljavlja kot podporna in koordinativna institucija na območju Bele krajine.

Ključno za uspešno varstvo dediščine je tesno in stalno sodelovanje z drugimi strokovnimi institucijami, zlasti z Zavodom RS za varstvo kulturne dediščine in Zavodom RS za varstvo narave, saj sta naravna in kulturna dediščina pogosto neločljivo povezani in zahtevata usklajene pristope pri obravnavi, varovanju in interpretaciji prostora.

Pomemben vidik delovanja muzeja predstavlja tudi vzpostavljanje in krepitev sodelovanja z lastniki premične kulturne dediščine. Muzej zagotavlja strokovno podporo v obliki svetovanja, nadzora, mentorstva ter pomoči pri ustreznem varovanju, dokumentiranju, evidentiranju in predstavljanju dediščine v zasebni lasti. Lastniki dediščine in muzej se pri tem vzpostavljajo kot strateški partnerji, katerih sodelovanje je ključno za celostno, trajnostno in odgovorno varstvo kulturne dediščine.

5.7 Usmerjenost k občinstvu in razvoj participativnega muzeja

Muzej svoje delovanje načrtno usmerja k obiskovalcem in uporabnikom ter jih postavlja v središče svojega poslanstva. Pri tem postopoma preusmerja poudarek z zgolj predstavljanja vsebin na aktivno vključevanje občinstva v njihovo interpretacijo in soustvarjanje. Prepoznavnost in dolgoročna relevantnost muzeja sta neločljivo povezani z njegovim odnosom do javnosti.

Muzej razvija model participativnega in vključujočega delovanja, v katerem uporabniki aktivno sodelujejo pri oblikovanju programov. Temelj tega pristopa je poglobljeno razumevanje

različnih ciljnih skupin, njihovih potreb, interesov in motivacij. Le s sistematičnim spremljanjem občinstva lahko muzej omogoča večplastne poglede, izkustveno učenje ter doživetja, ki presegajo klasično poučevalno vlogo muzejske institucije.

V skladu s svojim poslanstvom bo muzej še naprej prilagajal in nadgrajeval ponudbo z aktualnimi, vsebinsko relevantnimi in privlačnimi programi ter razstavami. Posebna pozornost bo namenjena kakovosti uporabniške izkušnje: prijaznosti in strokovnosti osebja, jasni in dostopni označenosti prostorov, berljivosti in razumljivosti besedil, vsebinam za otroke in družine, gostoljubnemu okolju ter urejenosti muzeja.

Za krepitev vključevanja in dolgoročne povezanosti z občinstvom muzej izvaja redno spremljanje odzivov obiskovalcev.

Muzej ima aktivno vlogo pri spodbujanju vseživljenjskega učenja, medgeneracijskega sodelovanja ter prenosa znanj in izkušenj. Pri tem izhaja iz načela dela z občinstvi in ne za občinstva, saj pri oblikovanju programov upošteva njihove potrebe, pobude in interese. Razstavni programi in projekti so zato sistematično dopolnjeni z obsežnimi ob razstavnimi dejavnostmi.

Uveljavljeni in uspešni programi :

- raznoliki pedagoški programi za različne starostne skupine, ki se sproti prilagajajo razstavni ponudbi; pri tem muzej kontinuirano krepí sodelovanje z vzgojno-izobraževalnimi institucijami ter strokovnimi delavci;
- muzejske delavnice (poletne, počitniške, stalne ...), ki z izkustvenim pristopom povezujejo dediščino, ustvarjalnost in prosti čas;
- tematske delavnice za družine ob izbranih vsebinskih in koledarskih dogodkih (npr. ob dnevu družin, decembrskih prireditvah ipd.);
- predavanja in predstavitve kulturne dediščine Bele krajine, izvedene tako v muzejskih prostorih kot v širšem okolju.

Načrtovane razvojne usmeritve:

- krepitev sodelovanja z osnovnimi in srednjimi šolami, zlasti na področjih, kjer obstajajo možnosti vsebinskih in metodoloških nadgradenj;
- razvoj in poglobljanje sodelovanja s fakultetami vseh slovenskih univerz, predvsem na strokovnih področjih, povezanih z delovanjem muzeja, ter na presečišču kulture, turizma in gospodarstva;
- sistematična širitev programov za tretje življenjsko obdobje ter razvoj kakovostnih oblik medgeneracijskega sodelovanja.

Ciljne skupine:

Otroci, mladostniki in študenti

Nadaljevanje uspešnih pedagoških in izobraževalnih programov ter razvoj novih vsebin v sodelovanju z mladimi in vzgojno-izobraževalnimi ustanovami.

Družine

Stalna nadgradnja družinskih programov, ki spodbujajo medgeneracijsko učenje, ustvarjalnost in skupno doživljanje muzeja.

Turisti

Obiskovalci bližnjih turističnih destinacij (zlasti območja reke Kolpe), ki jih muzej nagovarja z vsebinsko dopolnjujočo in avtentično kulturno ponudbo.

Organizirane domače in tuje skupine

Aktivno sodelovanje v promocijskih in distribucijskih poteh ter razvoj prilagojenih ponudb, ob zagotavljanju kakovostnih strokovnih vodstev v različnih jezikih.

Lokalna publika (prebivalci Bele krajine)

Razvoj programov, namenjenih prebivalcem lokalnega okolja, zlasti ob posebnih dogodkih, dnevih odprtih vrat in v poletni sezoni, z namenom krepitev pripadnosti muzeju.

Strokovna javnost

Raziskovalci, kustosi, pedagogi in drugi strokovnjaki, ki sodelujejo pri raziskovalnih, razstavnih in strokovnih projektih ter prispevajo k prepoznavnosti muzeja v strokovnem prostoru.

Ranljive skupine

Nadaljevanje dobrih praks sodelovanja ter sistematično vključevanje dostopnostnih in prilagoditvenih elementov v razstave in programe.

Prostovoljci

Krepitev sodelovanja s prostovoljci, povečanje njihovega števila ter širitev načinov njihovega aktivnega vključevanja.

Redna muzejska publika – prijatelji muzeja (člani Belokranjskega muzejskega društva)

Zvesti obiskovalci in podporniki muzeja, ki predstavljajo pomembne deležnike. Muzej bo sodelovanje z njimi skrbno negoval in nadgrajeval z razvojem dodatnih oblik sodelovanja, sooblikovanja in komunikacije.

Starejši – tretje življenjsko obdobje

Starejši obiskovalci so pomembna ciljna skupina, ki se po obdobju pandemije v muzej vrača postopno. Poseben poudarek bo namenjen dostopnosti in urejenosti prostorov, kakovostnim vodstvom in programom ter razvoju participativnih oblik vključevanja.

Posamezniki

Posamezni obiskovalci, ki muzej izberejo kot obliko kakovostnega preživljanja prostega časa. Ključnega pomena so dostopnost, prijazna uporabniška izkušnja in raznolika programska ponudba.

Digitalna publika

Uporabniki, ki muzej spremljajo prek digitalnih kanalov in družbenih omrežij (npr. Facebook, Instagram, YouTube). Digitalna prisotnost predstavlja pomembno orodje za obveščanje, vključevanje in vzpostavljanje odnosa z občinstvi.

5.8 Pedagoški in andragoški programi

Pedagoški in andragoški programi predstavljajo enega ključnih načinov vzpostavljanja dialoga muzeja z raznolikimi obiskovalci ter so pomembno orodje za posredovanje kulturne dediščine širši javnosti. Hkrati so bistveni za dolgoročni razvoj občinstev.

Programi so zasnovani kot vsebinsko aktualni in neposredno povezani s stalnimi ter občasnimi razstavami, pri čemer sledijo sodobnim družbenim in izobraževalnim potrebam. Sodobni pedagoški pristopi, tako v splošnem kot v muzejskem prostoru, temeljijo na aktivnem sodelovanju udeležencev in presegajo razumevanje muzejske pedagogike kot dejavnosti, namenjene zgolj mlajšim obiskovalcem. Muzej tako pedagoške in andragoške vsebine razvija za vse starostne skupine in različne oblike učenja.

Ob razstavnih programih nastajajo v sodelovanju z različnimi deležniki, zlasti z obiskovalci ter vzgojno-izobraževalnimi strokovnjaki. Njihov cilj je stalno dopolnjevanje in nadgrajevanje pedagoških dejavnosti, andragoških programov in ponudbe za družine. Posebna pozornost je namenjena večji prepoznavnosti posameznih strok znotraj muzeja, izboljšanju didaktične opremljenosti stalnih in občasnih razstav ter doslednemu vključevanju sodobnih pedagoških pristopov pri načrtovanju novih razstavnih projektov.

Za kakovostno izvajanje pedagoških in andragoških programov so nujni tudi ustrezni prostorski pogoji. Ti so bili zagotovljeni leta 2025 s prenovo dela pritličja Metliškega gradu, ki zdaj omogoča primerno, dostopno in funkcionalno okolje za delo pedagoške službe ter izvajanje izobraževalnih dejavnosti muzeja.

5.9 Dostopnost muzeja za obiskovalce

Intelektualna, fizična in virtualna dostopnost predstavljajo temelj kakovostnega delovanja muzeja ter pomemben pogoj za uresničevanje njegovega poslanstva in izvajanje javne službe. Celostno zasnovana podoba in programska ponudba omogočata nagovarjanje raznolikih skupin obiskovalcev, hkrati pa zagotavljata odgovorno in trajnostno skrb za kulturno dediščino.

Muzej si prizadeva za visoko stopnjo fizične dostopnosti prostorov, jasno in razumljivo interpretacijo vsebin ter razvoj digitalnih vsebin, ki omogočajo dostop do zbirk, razstav in programov tudi izven muzejskih prostorov. Posebna pozornost je namenjena intelektualni dostopnosti, ki vključuje prilagojeno posredovanje informacij, uporabo različnih interpretacijskih pristopov ter upoštevanje raznolikih predznanj in interesov obiskovalcev.

Pomemben vidik dostopnosti predstavlja tudi urejen in pregleden sistem vstopnin. Muzej zagotavlja cenovno dostopno in pravično politiko, ki vključuje različne cenovne razrede in ugodnosti za posamezne ciljne skupine, med njimi predšolske in šolske otroke, dijake in

študente, družine, starejše ter osebe z invalidnostmi. S tem muzej spodbuja vključevanje širše javnosti in krepi svojo vlogo odprte in dostopne kulturne ustanove.

5.10 Promocija, komuniciranje in razvoj blagovne znamke

Promocijske dejavnosti muzeja so usmerjene v sistematično obveščanje javnosti o njegovem delovanju, programih, razstavah, projektih in prireditvah ter v dolgoročno krepitev prepoznavnosti muzeja kot zaupanja vredne in prepoznavne kulturne ustanove. Cilj promocije ni zgolj informiranje, temveč tudi privabljanje obiskovalcev, krepitev odnosa z obstoječimi uporabniki ter uvrščanje muzeja kot pomembnega ponudnika kulturnih in turističnih vsebin.

Za področje promocije in komuniciranja sta odgovorna direktor ter Pedagoška in komunikacijska služba, v sodelovanju z vsemi zaposlenimi. Učinkovita promocija zahteva usklajeno notranjo komunikacijo, jasno opredeljena sporočila ter kontinuirano prisotnost v različnih medijih.

Muzej si prizadeva za stalno prisotnost v tradicionalnih in digitalnih medijih. Sodobna digitalna orodja omogočajo širši doseg in neposredno komunikacijo z občinstvi, hkrati pa zahtevajo redno, načrtno in strokovno upravljanje vsebin. Ena temeljnih nalog je sprotno posodabljanje spletne strani z aktualnimi informacijami o dogodkih in projektih ter aktivno upravljanje profilov na družbenih omrežjih (Facebook, Instagram in druge platforme). Pomemben del digitalne promocije vključuje tudi optimizacijo spletne prisotnosti, upravljanje lokacijskih profilov in spodbujanje pozitivnih ocen obiskovalcev, ki pomembno vplivajo na odločitve sodobnih turistov.

Muzej bo nadaljeval z obstoječimi oblikami obveščanja prek ne plačljivih komunikacijskih kanalov (e-vabila, elektronska pošta, družbena omrežja, letaki, plakati, lokalni mediji) ter jih nadgrajeval z načrtno digitalno promocijo. Pri tem se zaveda, da na področju prostega časa konkurira številnim drugim ponudnikom, zato promocija zahteva specifična znanja, stalno strokovno izpopolnjevanje zaposlenih in ustrezna finančna sredstva.

Nujno potrebna pa je prenova muzejske spletne strani, ki je zastarela in ne zadostuje standardom po zakonu ZDSMA. Ključno je poiskati vir financiranja, ki bo omogočil prenovo strani.

Promocijske aktivnosti bodo potekale v skladu s strokovnimi smernicami in priporočili nacionalnih in mednarodnih muzejskih združenj, med drugim Skupnosti muzejev Slovenije in NEMO, ki poudarjajo pomen strateškega komuniciranja in razvoja občinstev.

6. Terminski načrt investicij 2026 – 2031

Terminski načrt investicij za opredeljeno petletno obdobje je v celoti odvisen od Občine Metlika, ki je lastnica stavb, s katerimi upravlja Belokranjski muzej.

Metliški grad

V letu 2010 je Občina Metlika pripravila še projekt Metliški grad – nadaljevanje obnovitvenih del, PZI, 2010.

Sredi leta 1999 se je začela velika obnova Metliškega gradu, ki sta jo v enakih deležih financirala Občina Metlika in Ministrstvo za kulturo RS. Zamenjano je bilo celotno ostrešje in kritina gradu, vseh stropov in stavbno pohoštvo prvega nadstropja. Delavci muzeja so v glavnem sami, z malo zunanje pomoči, preselili stalno razstavo z nekaj tisoč predmeti, arhiv z nekaj deset tisoč kosi gradiva, knjižnico z nekaj tisoč knjigami, del depojev in upravne prostore muzeja. To je bil zanje velik miselni in fizični napor. Muzej je delal v izjemnih razmerah, saj se je obnova zavlekla do maja 2000, potem pa je bilo treba sanirati še električno napeljavo in del parketa. Metliški grad je z novo streho dobil veliko in uporabno podstrešje, kar je za Belokranjski muzej pomenilo, da bo lahko rešil vsaj del prostorske stiske.

V letu 2025 je Občina Metlika odobrila izvedbo projekta izgradnje stopnišča, dvigala in sanitarij. S tem bo muzej končno postal dostopen tudi gibalno oviranim osebam. Podstrešni prostori, ki smo jih pridobili z obnovami v preteklih letih, bodo z novo komunikacijo lahko zaživel skladno z načrti, in sicer z večnamenskih prostorom za projekcijo in predavanja ter z novo stalno razstavo likovnih del Belokranjskega muzeja.

2026 izgradnja stopnišča, dvigala in sanitarij
(projekt se izvaja)

2026 – 2027 izvedba montaže notranje opreme recepcije in garderobe
(projekt je pripravljen)

2027 obnova prostora sedanje knjižnice za potrebe stalne razstave »19. stoletje«
(projekt še ni pripravljen)

2028 izvedba notranje in zunanje fasade gradu
(projekt je pripravljen, potrebno ga je revidirati)

2029 ureditev atrija in pritličnih arkadnih hodnikov
(projekt je pripravljen, potrebno ga je revidirati)

2030 – 2031 ureditev vstopnega prostora v gradi in prostorov med gradom in Slovenskim gasilskim muzejem
(projekta še ni, pripraviti ga je potrebno v skladu s pogoji Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Novo mesto)

Galerija Kambič

Galerija Kambič, metliški hram umetnosti, je v petindvajsetih letih delovanja postala prepoznavna v Sloveniji in tujini. Njena stalna razstava donacije akademika prof. dr. Vinka Kambiča in primadone Vilme Bukovec, ki je prav gotovo zbirka nacionalnega pomena, vedno znova navdušuje obiskovalce vseh starosti in narodnosti. Velik odmev pa doživljajo tudi občasne razstave v pritličju galerije, ki jih izbiramo res skrbno in tako sledimo želji donatorjev, da je ponudba Galerije Kambič na najvišjem kulturnem nivoju.

2026 – 2027 ureditev in obnova sistema ogrevanja

2028 sanacija notranjih ometov in hidroizolacije ter postavitve dvigala na dvorišni strani hiše

2029 obnova fasade Galerije Kambič

2030 – 2031 ureditev večnamenskega prostora »pod kostanji« nasproti Galerije Kambič

7. Kadrovska struktura Belokranjskega muzeja Metlika

Sredstva za sedem zaposlenih zagotavlja Ministrstvo za kulturo, sredstva za eno zaposleno (za potrebe Galerije Kambič) pa Občina Metlika. Vsi so zaposleni za nedoločen čas, s tem, da je zaposlitev direktorja vezana na mandatno obdobje.

Muzej se vsa leta sooča s kadrovsko podhranjenostjo, kar pomembno vpliva na kakovost in obseg izvajanja programov ter podpornih dejavnosti. Zaradi omejenih kadrovskih virov so posamezna delovna mesta združena, pri čemer zaposleni poleg kustodiat opravljajo tudi druge strokovne, organizacijske in administrativne naloge. Takšna obremenitev zmanjšuje možnosti za poglobljeno strokovno delo, razvoj razstavnih projektov, raziskovalno dejavnost ter kakovostno delo z obiskovalci.

Poleg tega v muzeju primanjkuje strokovnega osebja za restavratorsko-konservatorsko delo in za delo na recepciji ter v muzejski trgovini, kar otežuje zagotavljanje stalne prisotnosti, kakovostne komunikacije z obiskovalci ter razvoj dodatne ponudbe. Neizpolnjenost je tudi tehnično osebje, zlasti na področju čiščenja in vzdrževanja prostorov.

Cilj je vzpostaviti stabilno in funkcionalno kadrovsko strukturo, ki bo omogočala strokovni razvoj muzeja, izboljšanje uporabniške izkušnje ter dolgoročno trajnost delovanja ustanove.

7.1 Kustodiat

Osrednji strokovni profil muzeja predstavlja kustos, ki nosi temeljne naloge varovanja in predstavljanja dediščine. V okviru kustodiat se izvajajo ključne strokovne dejavnosti muzeja, ki izhajajo iz njegove javne službe in zakonsko opredeljenega poslanstva (ZVKD-1). Pomoč kustosom izvajajo strokovni muzejski sodelavci.

Muzej kot javna ustanova deluje v korist družbe in njenega razvoja. Njegove naloge obsegajo sistematično pridobivanje, varovanje in raziskovanje dediščine, njeno strokovno obdelavo,

interpretacijo ter predstavitev javnosti. Ob tem muzej skrbi za ustrezno dokumentiranje in upravljanje zbirk ter omogoča dostop do informacij o dediščini. S svojim delovanjem prispeva k razumevanju njenega pomena, utrjuje zavest o kulturnih vrednotah ter ustvarja pogoje za doživljanje in razumevanje dediščine v sodobnem času. Že ves čas delovanja muzeja je praksa, da imajo kustosi dvojne vloge (kustos/direktor; kustos zgodovinar/pedagog). Želja in cilj muzeja je, da se za vsako področje zaposli po en strokovnjak, saj lahko le na ta način kvalitetno opravlja službo varovanja premične dediščine, kar predvideva Pravilnik o organizaciji dela in sistemizaciji delovnih mest Belokranjskega muzeja Metlika (23. 05. 2025)

Belokranjski muzej je kompleksni muzej, saj mu je Vlada Republike Slovenije podelila Pooblastilo za opravljanje državne javne službe muzejev za štiri področja:

- arheologijo,
- etnologijo,
- likovno umetnost in
- zgodovino.

7.2 Pedagoška in komunikacijska služba

Službo za komuniciranje in izobraževanje vodi kustosinja pedagoginja, ki načrtuje, organizira in izvaja pedagoške programe, muzejske delavnice ter projekte popularizacije muzeja. Skrbi za pripravo interpretativnih in didaktičnih gradiv za obiskovalce, za stike z javnostmi, promocijo ter za zagotavljanje čim širše dostopnosti muzeja, hkrati pa se vključuje v različna projektna področja.

V izvajanje vseh aktivnosti Službe za komuniciranje in izobraževanje so vključeni vsi strokovni delavci. Tu se kaže potreba po povečanem številu delavcev, ki so potrebni tako za pripravo raznih dogodkov in delavnic, kot tudi za nemoteno delovanje muzeja. Predvsem bi potrebovali receptorja, ki je opredeljen tudi v Pravilniku o organizaciji dela in sistemizaciji delovnih mest Belokranjskega muzeja Metlika (23. 05. 2025).

7.3 Konservatorsko-restavratorska služba

Muzej trenutno nima lastnega konservatorja-restavratorja, zato se konservatorsko-restavratorski posegi na muzejskih predmetih izvajajo v zunanjih specializiranih delavnicah. Tak način dela je logistično zahteven, časovno dolgotrajen in finančno obremenjujoč, saj vključuje dodatne postopke transporta, usklajevanja in zunanjega izvajanja storitev.

Z vidika dolgoročnega razvoja muzeja bi bilo smiselno stremeti k zaposlitvi konservatorja-restavratorja, ki bi konservatorsko-restavratorske naloge opravljal znotraj zavoda. S tem bi se zagotovila večja operativna učinkovitost, boljši nadzor nad stanjem zbirk ter postopno zmanjševanje stroškov zunanjih storitev. Delovno mesto je načrtovano v Pravilniku o organizaciji dela in sistemizaciji delovnih mest Belokranjskega muzeja Metlika (23. 05. 2025), vendar zanj nimamo finančnih sredstev.

Poleg neposrednega izvajanja posegov bi konservator-restavrator deloval tudi v svetovalni vlogi, usmerjal kustose pri vprašanjih ustrezne hrambe, ravnanja in razstavljanja predmetov ter sodeloval pri oblikovanju preventivnih ukrepov za dolgoročno ohranjanje muzejske dediščine.

7.4 Tehnično osebje

Tehnično osebje skrbi za vzdrževanje objekta, prostorov in opreme ter pomaga pri pripravi in izvedbi kulturnih prireditev in drugih programov. Trenutno se čiščenje izvaja pogodbeno, kar glede na velike površine ne zadošča.

7.5 Uprava

Uprava zavoda opravlja finančne, pravne, administrativne in kadrovske naloge. Glede na razvoj muzeja, obseg dela in vedno nove naloge, je pomembna ustrezna kadrovska zasedba.

7.6 Pripravniki - usposabljanja

Glede na vire financiranja in menjavo kadrov in razvoja muzeja je smiselno predvideti kontinuirano omogočanje opravljanja strokovnih izpitov.

8. Trajnostne usmeritve Belokranjskega muzeja Metlika

Muzej je že po definiciji trajnostna ustanova v službi javnosti. Trajnost se izkazuje na vseh področjih delovanja zavoda, še posebej pa v celostnem delovanju na področjih premične, nepremične in nesnovne dediščine, ki je vpeta, povezana in premrežena z drugimi področji družbe. Trajnostni razvoj pomeni razvoj, ki izpolnjuje potrebe sedanjih generacij, ne da bi pri tem ogrozil sposobnost in možnosti prihodnjih generacij za kakovostno življenje in zadovoljevanje njihovih potreb. Te prakse morajo biti vodilo tudi t. i. trajnostnemu upravljanju na vseh področjih delovanja.

Pomembna usmeritev je opredelitev ključne prvine trajnostnega razvoja na področju kulturne dediščine »... celostno ohranjanje dediščine kot vzajemen proces, ki se udejanja v medresorskem sodelovanju in izvajanju z dediščino usklajenih politik na vseh ravneh.« (Strategije kulturne dediščine 2020–2023, Ministrstvo za kulturo RS).

Muzeji v sodobnosti sooblikujemo prostore dialoga, soočanj in srečevanj z namenom zmanjševanja kulturnih razlik in nerazumevanja, poudarjanja pravičnosti ter izvajanja javne službe z visoko stopnjo integritete kot neodvisne javne ustanove.

Trajnostno delovanje vključuje upravljanje, komuniciranje in izobraževanje ter socialno, okolijsko in ekonomsko trajnost, hkrati pa tudi zmanjševanje tveganj nesreč.

Pomembno razumevanje trajnosti vključujemo tudi v osnovno vsakdanje delo, in sicer:

- uporaba naravnih in recikliranih materialov (tudi sanitarnega papirja in brisač),
- zmanjševanje tiskanja,
- skrbno ločevanje odpadkov in prizadevanje za uveljavitev načela »nič odpadkov«,
- ponovna uporaba muzejske opreme, lastna izdelava ter lastna prireditvena oprema brez uporabe plastike,
- racionalna raba energije,
- uporaba pitne vode iz pipe,
- trajnostno načrtovanje programov,

- vključenost v različne projekte, ki spodbujajo ukrepe za ohranjanje okolja ter aktivno oblikovanje programov z okoljskimi in podnebnimi vsebinami,
- skrb za enakost spolov in zmanjševanje neenakosti,
- vzpostavitev modelov merjenja trajnostnega delovanja muzeja (npr. izračun ogljičnega odtisa, skrbno načrtovanje službenih poti ipd.),
- uporaba lokalnih in okolju prijaznih materialov pri delu in obnovah,
- črpanje in uporaba znanj iz dediščine,
- delovanje z zgledom in programi,
- spremljanje klimatskih pogojev v muzejskih prostorih, kar zagotavlja dolgoročno ohranitev predmetov kulturne dediščine,
- uporaba okolju prijaznih materialov, kjer je to mogoče,
- uporaba kondenzirane vode, pridobljene iz razvlažilcev v gradu,
- zaščita razstavljenih predmetov pred mehanskimi poškodbami,
- dostopnost in vključevanje skupnosti z izobraževanjem o pomenu ohranjanja kulturne dediščine prek različnih projektov.

Trajnostni so tudi programi vseživljenjskega učenja ter ponovna uporaba in preoblikovanje odsluženih predmetov, ki z domišljijo in veščinami dobijo novo uporabnost. Na razstavah in s programi opozarjamo na aktualne družbene izzive, predvsem v povezovanju narave in kulture. Trajnostni razvoj ter ustrezni odzivi na okolijsko in podnebno krizo so ključni za nadaljnji razvoj muzeja. Ob skupnem strateškem načrtovanju je pomembno aktivno sodelovanje muzeja pri pridobivanju dodatnih sredstev, zlasti iz regionalnih in strukturnih skladov Evropske unije. V novi finančni perspektivi (2021–2028) se muzej vključuje v raznovrstne aktivnosti na področjih dediščine, turizma, izobraževanja in drugih povezanih področjih. Številni projekti, ki jih občine skupaj s svojimi zavodi že izvajajo ali načrtujejo, temeljijo na razvoju z naslonom na dediščino, pri čemer mora muzej ostati oziroma postati aktiven in nepogrešljiv partner.

Cilji:

- trajnostno upravljanje z objekti,
- vključevanje načel trajnosti in trajnostnih ukrepov na vsa področja dela ter izobraževanje in ukrepanje znotraj muzeja in skupaj z uporabniki,
- pregled in evalvacija obstoječih dejavnosti in rešitev, ki niso trajnostne, ter priprava načrta za njihovo izboljšanje, vključno z imenovanjem odgovorne osebe za spremljanje.

9. Finančna vzdržnost in razvoj

Izvajanje razvojno naravnane in obsežnega programa zahteva trdno finančno osnovo. Primeri dobrih praks iz domačega in mednarodnega okolja ter dosedanje izkušnje muzeja potrjujejo, da je z jasno zastavljenimi cilji in usklajenim strateškim pristopom mogoče doseči zastavljene rezultate.

9.1 Ključni viri financiranja

Finančni model muzeja temelji na več medsebojno povezanih virih. Jedro financiranja predstavljajo javna sredstva (Ministrstvo za kulturo in občine ustanoviteljice), ki jih dopolnjujejo prihodki iz lastne oziroma tržne dejavnosti ter podpora sponzorjev in donatorjev. V prihodnjem obdobju bo ena ključnih usmeritev usmerjena v dolgoročno zagotavljanje

raznolikih in stabilnih finančnih virov, ki omogočajo kakovostno izvajanje programa ter nadaljnji razvoj muzeja.

Javni viri

Javna sredstva predstavljajo temelj financiranja rednih in zakonsko opredeljenih nalog muzeja. Dodeljujejo se na podlagi prijavljenega in potrjenega letnega programa ter v skladu z veljavno zakonodajo (Pooblastilo za opravljanju državne javne službe muzejev). Ta sredstva omogočajo stabilno, kakovostno in dolgoročno izvajanje javne službe, ki je muzeju zaupana.

Krepiti je potrebno partnersko sodelovanje z Ministrstvom za kulturo, sedežno občino ter občinami soustanoviteljicami, ki s finančno podporo omogočajo izvedbo kakovostnih programov.

Strateške usmeritve:

- Upoštevanje pravice do dostopa do kulturnih dobrin ter odzivanje na potrebe in pričakovanja obiskovalcev z zagotavljanjem dostopnosti muzeja, tudi z ustrezno cenovno politiko in diferenciranimi vstopninami.
- Učinkovito in strokovno delovanje recepcije ter muzejske trgovine kot pomembnega dela obiskovalčeve izkušnje in lastnih prihodkov.
- Razvoj in izvajanje raznolikih programov in dogodkov na različnih prizoriščih muzeja (grajski atrij, podstrešje, razstavni prostori, galerija), tudi z uvedbo vstopnin.
- Aktivno pridobivanje novih obiskovalcev in širitev občinstev z namenom povečevanja prihodkov iz izvajanja javne službe.
- Nadaljnje sodelovanje z drugimi uporabniki muzejskih prostorov in storitev ter spodbujanje sinergij pri uporabi javne kulturne infrastrukture v upravljanju Belokranjskega muzeja.

Tržna dejavnost

Belokranjski muzej Metlika trenutno svoje poslanstvo uresničuje predvsem skozi izvajanje javne službe na področju varovanja, raziskovanja, predstavljanja in popularizacije kulturne dediščine.

Tržna dejavnost ni del rednega poslovanja muzeja, vendar muzej prepozna njen potencial kot enega izmed možnih virov dodatne podpore izvajanju javne službe v prihodnje. V strateškem obdobju bo muzej spremljal možnosti za razvoj posameznih oblik tržne dejavnosti, ki bi bile vsebinsko povezane z njegovim poslanstvom, zbirkami in programi ter skladne z veljavno zakonodajo. Pri tem bo posebno pozornost namenjal ohranjanju strokovne integritete in kakovosti javne službe.

Donatorji in sponzorji

Področje donatorstev in sponzorstev ni bilo nikoli obsežno, kar je odraz skromne lokalne gospodarske situacije. Vendar se kaže kot razvojna priložnost za prihodnje obdobje. Sistematično in načrtno delo na tem področju lahko prispeva k večji finančni raznolikosti ter

omogoči podporo posameznim programom, razstavam, publikacijam ali investicijskim projektom.

S preišljenim pristopom, ustrezno promocijo ter aktivnim navezovanjem stikov želi muzej postopno okrepiti ta segment financiranja in ga vključiti kot pomemben dopolnilni vir za razvojne projekte in nadstandardne vsebine.

9.2 Povečanje prihodka

Povečanje prihodkov muzeja temelji na izboljšanju obstoječih virov in razvoju novih priložnosti. Prihodki se lahko povečajo z nadgradnjo muzejske trgovine, razvojem uporabnih in spominskih izdelkov ter s povečanim obiskom muzeja ter krepitevijo prepoznavne blagovne znamke.

Možnosti povečanja prihodkov:

- Zagotavljanje dostopa do kulturnih dobrin ter upoštevanje pričakovanj obiskovalcev, z uporabo ustrezne cenovne politike in diferenciacije vstopnin.
- Krepitev in trajnostni razvoj prepoznavne blagovne znamke BMM (Belokranjski muzej Metlika).
- Širitev sodelovanja s turističnimi agencijami, vzgojno-izobraževalnimi ustanovami in različnimi društvi za povečanje dosega in vpliva muzeja.
- Povečanje ozaveščenosti javnosti o muzejski ponudbi, storitvah in dogodkih z učinkovito in ciljno usmerjeno promocijo.
- Optimizacija in dostopna uporaba javne kulturne infrastrukture za različne namene z namenom povečanja prihodkov od uporabnikov.
- Razvoj, izdelava in prodaja lastnih spominskih predmetov ter izdelkov iz konsignacije, s poudarkom na sodelovanju z regionalnimi dobavitelji.
- Organizacija kulturnih in izobraževalnih dogodkov, tudi z vstopninami, za razširitev obiska in povečanje prihodkov.
- Privabljanje novega občinstva ter povečanje števila obiskovalcev in uporabnikov muzeja.
- Povečanje prihodkov iz nejavnih virov, zlasti z različnimi sodelovanji in sponzorstvi za prepoznavne programske sklope.
- Vključevanje nesnovne dediščine v razvoj novih produktov in znanj, z močnim poudarkom na znanstvenih, tehnoloških in inovativnih pristopih, ki temeljijo na tradicionalnih tehnikah in ustvarjalnem potencialu ter spodbujajo razvoj projektov.

Cilji muzeja so trajnostno zagotavljanje raznolikih virov financiranja, ki omogočajo kakovostno delo in nadaljnji razvoj, ter vzpostavitev pogojev za povečanje prihodkov.

10. Sklep

Strateški načrt opredeljuje jasno in ambiciozno pot nadaljnjega razvoja Belokranjskega muzeja, katere temeljni cilj ostaja oblikovanje sodobnega muzeja kot odprtega prostora srečevanja, dialoga in prepoznavanja lastne identitete. Želimo si, da se v njem prebivalci Bele krajine srečujejo z resničnimi zgodbami iz svoje preteklosti, jih razumejo kot pomemben del svoje istovetnosti ter jih samozavestno posredujejo tudi najširšim javnostim.

V središču našega delovanja ostaja celovita in odgovorna skrb za dediščino – premično in nesnovno – ter za prostore in vsebine, ki so nam zaupani v upravljanje. Svoje poslanstvo uresničujemo v skladu z veljavno zakonodajo, državnimi in mednarodnimi standardi ter normativi za muzejsko dejavnost, ob doslednem spoštovanju etičnih načel, kot jih opredeljuje International Council of Museums (ICOM) v svojem kodeksu etike. Posebej poudarjamo tudi načelo muzejske avtonomije, kot ga izpostavlja ICOM v svoji izjavi o avtonomnosti muzejev – strokovna neodvisnost in institucionalna integriteta sta namreč temelj verodostojnega in odgovornega delovanja.

Doseganje zastavljenih ciljev in nadaljnje uresničevanje poslanstva razumemo kot proces, ki temelji na jasno začrtanem programu in kakovostnem delu izkušenega strokovnega kadra. Gradili bomo na znanju ter medsebojnem sodelovanju in povezovanju z lokalnim, nacionalnim ter mednarodnim okoljem.

Stremeli bomo k visoki ravni strokovne in institucionalne integritete ter predanosti uporabnikom, ki jih uresničujemo z izvajanjem javne službe. Le z ohranjanjem avtonomnosti in zvestobo stroki lahko dolgoročno zagotavljamo verodostojnost in zaupanje javnosti.

Kot osrednja regijska muzejska institucija bo Belokranjski muzej tudi v prihodnje utrjeval svoj položaj prepoznavne in zaupanja vredne blagovne znamke na področju varovanja dediščine ter uspešno izvedenih projektov v sodelovanju s številnimi partnerji. Muzej je eden izmed temeljev razvoja regije, saj lahko dediščino ohranjamo le tako, da ostaja živa, v stiku s sodobnostjo in v »službi«¹ prihodnosti. Celovito, strokovno in odgovorno delovanje na zaupnem območju potrjuje, da je Belokranjski muzej institucija z veljavo in zaupanjem v slovenskem in mednarodnem prostoru – ter z jasno vizijo nadaljnjega razvoja.